

Aleksandra Szewieczek

KLASYFIKACJA I WYCENA AKCJI JAKO INWESTYCJI W RACHUNKOWOŚCI

Obecnie, w dobie wysokiego poziomu rozwoju rynku kapitałowego, istnieje możliwość wielokierunkowego lokowania wolnych środków pieniężnych inwestora. Lokowanie to nie wyraża jedynie potrzeby zagospodarowania nadwyżki środków pieniężnych, lecz jest przejawem prowadzenia działalności gospodarczej w profesjonalny sposób. Prawdziwy menadżer (kierownik, właściciel) nie skupia się bowiem wyłącznie na prowadzeniu podstawowej działalności jednostki, ale stara się również wszechstronnie ją rozszerzyć i poszukuje dodatkowych możliwości rozwoju. Zaangażowanie środków w akcje może przynieść inwestorowi wyższą stopę zwrotu z zainwestowanego kapitału niż lokowanie ich na terminowych lokatach bankowych, w obligacje skarbowe itp., chociaż niewątpliwie wiąże się z wyższym ryzykiem inwestowania. Jednocześnie inwestycja w te instrumenty finansowe charakteryzuje się zazwyczaj wysoką płynnością.

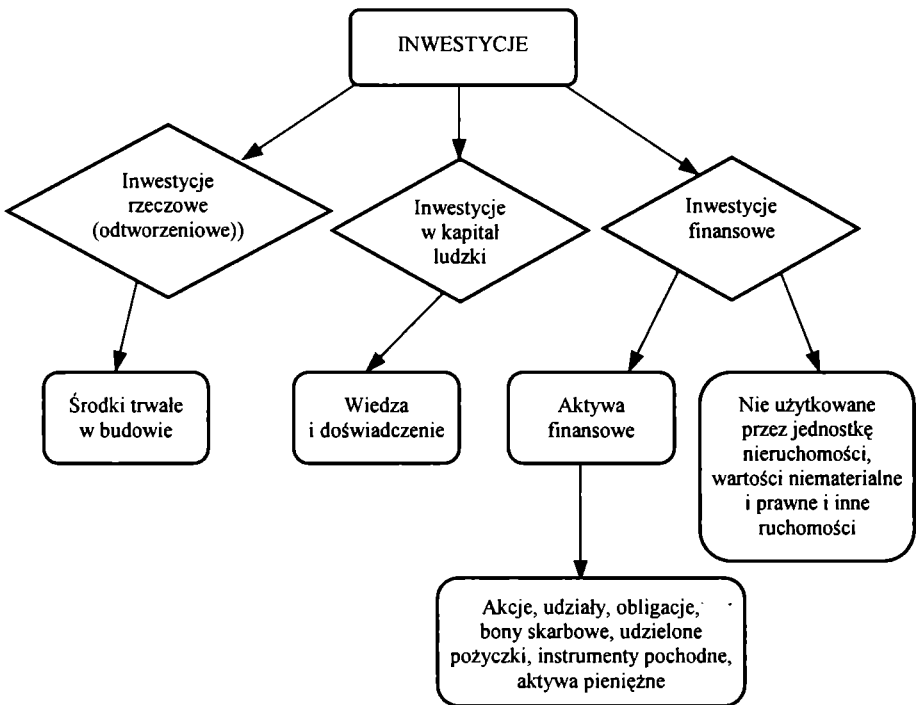
Właściwa interpretacja i zastosowanie przepisów prawa bilansowego i podatkowego stwarza dla podmiotu dokonującego inwestycji w akcje różnorodne możliwości kształtowania finansowego rezultatu prowadzonej działalności. Niniejsze opracowanie przedstawia w sposób syntetyczny metody ujmowania, wyceny i prezentacji inwestycji w akcje w księgach rachunkowych inwestora.

Akcje stanowią dla inwestora składnik inwestycji, przez które, zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt. 17 ustawy o rachunkowości¹, rozumie się aktywa nabyte w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych wynikających z przyrostu wartości

¹ Ustawa z 29 września 1994 r. o rachunkowości. (Tekst jednolity: Dz.U. Nr 76, poz. 694 z 2002 r. z późn. zm.).

tych aktywów, uzyskania z nich przychodów w formie odsetek, dywidend (udziałów w zyskach) lub innych pożytków, w tym również z transakcji handlowej, a w szczególności aktywa finansowe oraz te nieruchomości i wartości niematerialne i prawne, które nie są użytkowane przez jednostkę, lecz zostały nabyte w celu osiągnięcia tych korzyści. Inwestycje to takie pozycje aktywów, które nie są wykorzystywane przez podmiot w prowadzeniu jego statutowej działalności.

Wyżej wymienione inwestycje, klasyfikowane zgodnie z ustawą o rachunkowości, to tylko jedna z ich grup. W praktyce gospodarczej mogą wystąpić również inne rodzaje inwestycji przedsiębiorstwa, przy czym inwestycje w akcje są klasycznym przykładem inwestycji finansowych, co obrazuje rys. 1.

Rys. 1. Akcje jako element inwestycji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: M. Gmytrasiewicz: Aktywa inwestycyjne przedsiębiorstw. Difin, Warszawa 2002, s. 10-11.

Inwestycja w akcje wyraża się w ulokowaniu wolnych środków inwestora w papierach wartościowych potwierdzających bezterminowe uczestnictwo ich posiadacza (akcjonariusza) w majątku spółki akcyjnej i jej kapitale (współwłasność majątkowa). Obrót akcjami powoduje przepływ środków finansowych lub rzeczowych pomiędzy podmiotami gospodarczymi, które chcą korzystnie je ulokować, zainwestować oraz podmiotami, które ich potrzebują (emitenci, kolejni akcjonariusze), aby się rozwijać, prowadzić inwestycje, itp.

Akcje, w księgach rachunkowych inwestora, stanowią składnik inwestycji finansowych w **aktywa finansowe**, przez które rozumie się aktywa pieniężne, instrumenty kapitałowe wyemitowane przez inne jednostki, a także wynikające z kontraktu prawo do otrzymania aktywów pieniężnych lub prawo do wymiany instrumentów finansowych² z inną jednostką na korzystnych warunkach³.

Akcje będące inwestycją finansową są **instrumentem kapitałowym**, czyli kontraktem, z którego wynika prawo do majątku jednostki, pozostałego po zaspokojeniu lub zabezpieczeniu wszystkich wierzycieli, a także zobowiązanie się emitenta do wyemitowania lub dostarczenia własnych instrumentów kapitałowych (w szczególności udziały, opcje na akcje własne, warranty)⁴.

Inwestor, posiadający akcje w swym portfelu ma możliwość uzyskania wielu korzyści z nimi związanych, których charakter będzie uzależniony od czasu trwania inwestycji w akcje. Czas trwania inwestycji w akcje ustala podmiot dokonujący inwestycji, zgodnie z jego intencjami w tym zakresie. Inwestycje w akcje, z punktu widzenia przepisów ustawy o rachunkowości można podzielić na długoterminowe i krótkoterminowe. W przypadku inwestycji krótkoterminowej (czas trwania krótszy niż 1 rok) do podstawowych korzyści inwestora zalicza się przede wszystkim wzrost rynkowej wartości akcji w stosunku do ceny jej zakupu (jest to papier wartościowy o zmiennym dochodzie), co przyniesie mu korzyści w przypadku sprzedaży tych akcji.

W przypadku inwestycji długoterminowej (czas trwania dłuższy niż 1 rok) korzyścią inwestora będzie nie tylko wzrost rynkowej ceny akcji, ale także:

- a) prawo do udziału w rocznym zysku netto spółki (dywidenda),
- b) prawo do majątku likwidowanej spółki, pozostającym po spłacie jej zobowiązań,

² Instrument finansowy to kontrakt, który powoduje powstanie aktywów finansowych u jednej ze stron i zobowiązania finansowego albo instrumentu kapitałowego u drugiej ze stron pod warunkiem, że z kontraktu zawartego między dwiema lub więcej stronami jednoznacznie wynikają skutki gospodarcze, bez względu na to, czy wykonanie praw lub zobowiązań wynikających z kontraktu ma charakter bezwarunkowy albo warunkowy. Szczegółową charakterystykę elementów, których nie zalicza się do instrumentów finansowych, zawiera art. 3 ust. 1 pkt. 23 ustawy o rachunkowości..., op. cit.

³ Art. 3 ust. 1 pkt. 24 ustawy o rachunkowości..., op. cit.

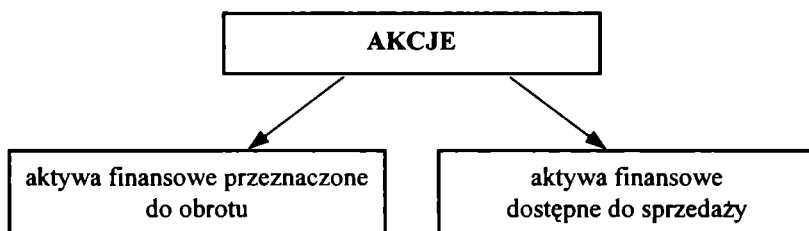
⁴ Art. 3 ust. 1 pkt. 26 ustawy o rachunkowości..., op. cit.

- c) prawo do uczestnictwa w organach spółki (walne zgromadzenie akcjonariuszy) oraz prawo głosu, a także prawo do decydowania lub wpływania na bieżącą lub przyszłą działalność spółki (uzależnione od liczby posiadanych akcji),
- d) prawo poboru akcji nowych emisji.

W odmienny sposób dokonuje klasyfikacji instrumentów finansowych rozporządzenie ministra finansów w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych⁵ (zwane dalej rozporządzeniem), które dzieli inwestycje w instrumenty finansowe na:

- a) aktywa finansowe i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu,
- b) pożyczki udzielone i należności własne,
- c) aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności,
- d) aktywa finansowe dostępne do sprzedaży.

Inwestycje w akcje, z racji charakteru tego papieru wartościowego, mogą być zaliczone zazwyczaj do pierwszej lub ostatniej z ww. grup.

Rys. 2. Klasyfikacja akcji zgodnie z przepisami rozporządzenia

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu to takie aktywa, które zostały nabyte w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych, wynikających z krótkoterminowych zmian cen oraz wahań innych czynników rynkowych albo krótkiego czasu trwania nabytego instrumentu, a także inne aktywa finansowe, bez względu na zamiary, jakimi kierowano się przy zawieraniu kontraktu, jeżeli stanowią one składnik portfela podobnych aktywów finansowych, co do którego istnieje duże prawdopodobieństwo realizacji w krótkim terminie zakładanych korzyści ekonomicznych. Za krótki termin, zgodnie z rozporządzeniem, uważa się okres do 3 miesięcy. W przypadku akcji, które nie spełniają warunków zaliczenia ich do przeznaczonych do obrotu, dokonuje się ich kwalifikacji do aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży.

⁵ Par. 5 pkt. 1 (Dz.U. Nr 149, poz. 1674 z 2001 r.).

Aby zastosować przedstawiony powyżej sposób klasyfikacji akcji, należałoby wprowadzić odpowiednią ewidencję szczegółową, w zakresie:

- akcji zaliczonych do przeznaczonych do obrotu,
- akcje zaliczonych do dostępnych do sprzedaży.

1. Wycena inwestycji w akcje w księgach inwestora

W rachunkowości zasady wyceny instrumentów finansowych podporządkowane są zasadzie wiernego i rzetelnego obrazu, a przyjęte metody wyceny zależą od czasu trwania danej inwestycji, a więc zaliczenia jej do pozycji inwestycji długoterminowych (oczekiwane korzyści w horyzoncie czasowym dłuższym niż 12 miesięcy od dnia bilansowego) lub inwestycji krótkoterminowych. Przy czym zaliczenie inwestycji w akcje do jednej z tych pozycji uzależnione jest wyłącznie od polityki inwestycyjnej, prowadzonej przez przedsiębiorstwo.

Szczegółowe zasady wyceny inwestycji w rachunkowości zawierają przepisy ustawy o rachunkowości oraz przepisy ww. rozporządzenia wydanego na podstawie delegacji ustawowej (art. 81 ust. 2 pkt. 4 ustawy o rachunkowości).

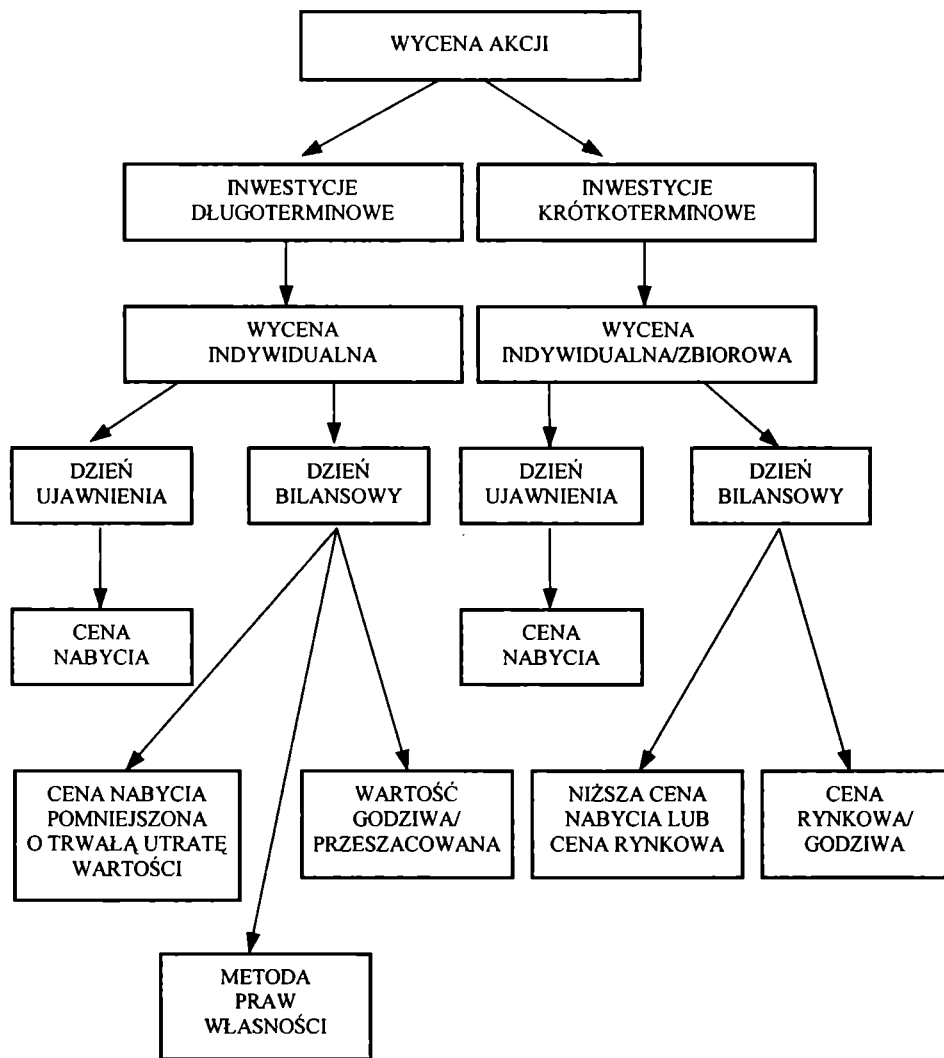
Należy wyróżnić dwa momenty wyceny akcji w księgach inwestora:

- na dzień ujawnienia inwestycji w księgach rachunkowych,
- na dzień bilansowy.

1.1. Wycena w dniu ujawnienia

Wycena akcji w momencie ich ujawnienia w księgach rachunkowych przebiega według takich samych zasad dla akcji zaliczonych do składnika inwestycji krótkoterminowych oraz zaliczonych do składnika inwestycji długoterminowych.

Jednostka ma natomiast obowiązek ewidencjonowania każdej pozycji inwestycji długoterminowych oraz odpowiadających im różnic z wyceny oddzielnie, natomiast inwestycje krótkoterminowe może ujmować oraz wyceniać także łącznie w podobnych grupach rodzajowych. Ewidencja analityczna tych pozycji powinna umożliwić ustalenie liczby i wartości poszczególnych akcji.

Rys. 3. Wycena akcji w rachunkowości (zgodnie z ustawą o rachunkowości)

Zgodnie z zasadami wyceny zawartymi w ustawie o rachunkowości, w dniu ujęcia papierów wartościowych w księgach inwestora, zakupione akcje wycenia się w cenie nabycia, tj. cenie zakupu powiększonej o koszty przeprowadzenia transakcji. Papiery te można wyceniać również w cenie zakupu, ale tylko w przypadku, gdy koszty przeprowadzenia transakcji nie są istotne.

Koszty przeprowadzenia transakcji to koszty poniesione bezpośrednio w związku z przeniesieniem, nabyciem lub zbyciem aktywów finansowych oraz zobowiązań finansowych. Do kosztów tych można zaliczyć przede wszystkim prowizje biur maklerskich, w tym za pośrednictwo w nabywaniu lub zbywaniu instrumentów finansowych, opłaty giełdowe i inne nałożone przez uprawnione instytucje w związku z zawarciem transakcji, prowizje za doradztwo, podatki i opłaty wynikające z obowiązujących przepisów. Do kosztów tych nie zalicza się kosztów poniesionych przed zakupem papierów wartościowych, jak np.: opłat za dokonane analizy opłacalności zakupu akcji, analizy sytuacji majątkowej i finansowej emitenta⁶.

Podobne uregulowania są zawarte w rozporządzeniu⁷, które określa, iż aktywa finansowe ujmuje się w księgach rachunkowych w cenie ich nabycia, tj. w wartości godziwej⁸ poniesionych wydatków lub przekazanych w zamian innych składników majątkowych, z uwzględnieniem poniesionych kosztów transakcji. Istotną rzeczą, na którą warto zwrócić uwagę, jest to iż rozporządzenie nie wspomina o pomijaniu kosztów przeprowadzenia transakcji, jeśli ich wysokość nie jest znacząca, a na co zezwalają przepisy ustawy o rachunkowości.

Szczegółowe zasady ustalenia dnia ujawnienia (ujęcia) danej inwestycji finansowej w księgach rachunkowych zawiera ww. rozporządzenie⁹, które określa, iż aktywa finansowe wprowadza się do ksiąg rachunkowych:

- pod datą zawarcia kontraktu (bez względu na termin rozliczenia transakcji),
- w przypadku nabycia aktywów finansowych w wyniku transakcji dokonanych na rynku regulowanym pod datą zawarcia kontraktu (data nabycia) albo na dzień rozliczenia transakcji, w zależności od przyjętej przez jednostkę metody.

Datą zawarcia kontraktu jest dzień, w którym jednostka zawarła umowę zakupu aktywów finansowych (zawarcie umowy), dniem rozliczenia transakcji jest zaś dzień rzeczywistego przekazania praw własności do zakupionego skład-

⁶ M. Pałka: Zakładowy plan kont od 2002 r. z komentarzem dla jednostek prowadzących działalność gospodarczą, według znowelizowanej ustawy o rachunkowości od 2002 r. „Ekspert” 2002, s. 53.

⁷ Par. 13 pkt. 1, 2..., op. cit.

⁸ Wartość godziwa to kwota, za jaką dany składnik aktywów mógłby zostać wymieniony a zobowiązanie uregulowane na warunkach transakcji rynkowej pomiędzy zainteresowanymi i dobrze poinformowanymi, niepowiązаныmi ze sobą stronami. Wartość godziwa instrumentów finansowych znajdujących się na aktywnym rynku stanowi cena rynkowa pomniejszona o koszty związane z przeprowadzeniem transakcji, gdyby ich wysokość była znacząca. Cenę rynkową aktywów finansowych posiadanych przez jednostkę stanowi zgłoszona na rynku bieżąca oferta kupna, natomiast cenę rynkową aktywów finansowych, które jednostka zamierza nabyć, zgłoszona na rynku bieżąca oferta sprzedaży.

⁹ Par. 4 pkt 3..., op. cit.

nika aktywów finansowych lub dostarczenia przedmiotu umowy. Rozbieżność taka może wystąpić w przypadku zakupu na rynku regulowanym ze względu na obowiązujące przepisy prawne lub sposób organizacji giełdy¹⁰.

Podstawową formą nabycia akcji (szczególnie na rynku wtórnym) jest ich zakup za środki pieniężne. Wycena takiej transakcji w księgach inwestora opiera się na kwocie przekazanej zapłaty powiększonej o ewentualne koszty związane z przeprowadzeniem tej transakcji, a poniesione przez nabywcę.

Inną formą nabycia akcji przez inwestora na rynku pierwotnym jest objęcie ich w zamian za przekazany aport w postaci majątku (tzw. akcje aportowe). Zasady objęcia takich akcji oraz ich początkowej wyceny w księgach inwestora prezentuje przykład 1.

Przykład 1. Ewidencja nabycia akcji na rynku pierwotnym w zamian za przekazany aport

Inwestor nabył akcje pierwszej emisji (na rynku pierwotnym) w zamian za przekazany aport w postaci maszyn i urządzeń. Wartość przekazanego aportu, zgodnie z jego wyceną według cen rynkowych, wyniosła 25 000,- (wartość ta została ustalona w umowie spółki). W księgach inwestora wartość początkowa maszyn i urządzeń wynosi 55 000,-, a dotychczasowe ich umorzenie 35 000,-. Emitent przekazał inwestorowi wyemitowane akcje o wartości emisyjnej 25 000,- (wartość nominalna 23 000,-).

Inwestor pokrył dodatkowo koszty wyceny przez rzeczoznawcę przedmiotu aportu w wysokości 500,-.

Operacje gospodarcze w księgach inwestora przebiegają następująco:

Schemat 1

Nabycie akcji w zamian za aport

Maszyny i urządzenia		Umorzenie maszyn i urządzeń		Pozostałe koszty operacyjne	
X	55 000,-	(1) (1)	35 000,-	X	(1) 20 000,-

¹⁰ Ustawa o rachunkowości a Międzynarodowe Standardy Rachunkowości – analiza porównawcza. Praca zbiorowa pod red. J. Gierusza. ODDK, Gdańsk 2002, s. 399.

Inwestycje finansowe		Pozostałe przychody operacyjne		Rachunek bieżący	
(2)	25 000,-		25 000,- (2)	X	500,- (3)
(3)	500,-				

Operacje gospodarcze:

1. Przekazanie maszyn i urządzeń w formie aportu.
2. Otrzymanie akcji wycenionych w wartości emisyjnej.
3. Opłacenie kosztów prowizji maklerskiej.

W literaturze przedmiotu spotyka się także inne rozwiązania powyższego problemu¹¹, jednak opierając się na przepisach wspomnianego już wyżej rozporządzenia oraz Międzynarodowych Standardach Rachunkowości wydaje się, iż powyższe rozwiązanie nie jest błędne¹², tym bardziej że z dniem 1 stycznia 2003 r. zniesiono przepis, iż wartość przekazywanego aportu w postaci środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych nie może przekraczać wartości nominalnej akcji objętych w zamian za wkład niepieniężny oraz jego wartości rynkowej. Obecnie wartość aportu nie może przekraczać wartości rynkowej przekazywanych składników środków trwałych, natomiast może przekraczać wartość nominalną obejmowanych w zamian akcji, a nadwyżka wartości przedmiotu aportu, ponad wartość nominalną objętych w zamian akcji wpływa na zwiększenie kapitału zapasowego spółki emitującej¹³.

Zgodnie z Międzynarodowym Standardem Rachunkowości nr 39¹⁴ w momencie początkowego ujęcia składnika aktywów finansowych jednostka powinna wycenić go w cenie nabycia, czyli w wartości godziwej uiszczonej zapłaty. Do wartości tej włącza się koszty realizacji danej transakcji (jest to

¹¹ Zob. M. Gmytrasiewicz: Aktywa inwestycyjne przedsiębiorstw. Difin 2002, s. 70-73; E. Makowska, A. Zielińska: Ewidencja akcji przez akcjonariusza. „Serwis F-K” 2001, nr 7; Rachunkowość finansowa w praktyce. Praca zbiorowa pod red. Z. Kołaczyka. Forum 2002, s. 76-78.

¹² Podobne rozwiązanie przedstawia M. Palka: Op. cit., s. 37, 53, 56.

Co prawda autor stwierdza, iż wartość wykazanych jako inwestycji akcji nie może przekraczać ich wartości nominalnej, jednak obecnie – poprzez zniesienie wymienionego, w dalszej części opracowania, przepisu ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych – wydaje się, iż wartość tej inwestycji może przekraczać nominalną wartość otrzymanych akcji (jest to wartość emisyjna).

¹³ Art. 16g ust. 1 pkt 4 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. Nr 54 poz. 654 z 2000 r. z późn. zm.). W art. 16 ust. 1 pkt 63d określono, iż odpisy amortyzacyjne od tej części wartości początkowej środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych nabytych w formie aportu, która nie została przekazana na utworzenie lub podwyższenie kapitału zakładowego (stanowi więc „agio”), nie stanowią kosztów uzyskania przychodów. Co tym samym oznacza, iż ich wartość może przekraczać nominalną wartość przekazanych w zamian akcji.

¹⁴ Zob. Międzynarodowe Standardy Rachunkowości 2001. IASCF 2001, s. 1109.

więc rozwiązanie zgodne z powyżej już przedstawionymi przepisami rozporządzenia). Paragraf 67 niniejszego standardu stwierdza, iż wartość godziwą uiszczzonej zapłaty można określić na podstawie ceny transakcji lub innych cen rynkowych.

Powstaje pytanie, czy korespondującymi kontami wynikowymi powinny być konta pozostałych kosztów i przychodów operacyjnych czy też kosztów i przychodów finansowych. Otóż posiłkując się Komunikatem Ministerstwa Finansów¹⁵ skutki obrotu składnikami niefinansowymi (nawet, jeśli stanowią składnik inwestycji), mimo ich bezpośredniego związku z inwestycjami finansowymi, należy zaliczyć do pozostałych kosztów i przychodów operacyjnych.

Można więc stwierdzić, iż wycena inwestycji w księgach inwestora będzie przebiegała na podstawie cen nabycia ustalonych na poziomie wartości godziwej przekazanego aportu (przekazanych składników majątkowych), a więc w oparciu o jego wartość rynkową określoną w umowie spółki.

Podczas wnoszenia aportu do spółki, zgodnie z art. 12 ust. 1 pkt. 7 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, w podmiocie wnoszącym aport powstaje przychód w postaci nominalnej wartości akcji objętych w zamian za wkład niepieniężny (wyceniony w wartości rynkowej, rzeczywistej). Przychodu takiego nie ustala się w przypadku, kiedy przedmiotem aportu jest przedsiębiorstwo lub jego zorganizowana część. Koszt uzyskania tego przychodu ustala się zgodnie z art. 15 ust. 1j tej ustawy, czyli w wartości początkowej przedmiotu wkładu, zaktualizowanej zgodnie z odrębnymi przepisami, pomniejszonej o dokonane odpisy amortyzacyjne lub w wartości nominalnej itp. (w zależności od przedmiotu aportu). Różnica stanowi dochód z udziału w zyskach osób prawnych¹⁶. Zgodnie z pismem Ministerstwa Finansów (z 4 stycznia 2002 nr PB4/BA-8214-1520-320/01) oraz z przepisami ww. ustawy¹⁷ podczas wnoszenia aportu do spółki przychód podlegający opodatkowaniu powstaje u inwestora w momencie zarejestrowania spółki kapitałowej lub podwyższenia kapitału zakładowego w rejestrze handlowym.

Czynność przekazania aportu do spółki prawa handlowego lub cywilnego jest zwolniona z podatku od towarów i usług¹⁸ (natomiast aport w postaci przedsiębiorstwa oraz zakładu samodzielnie sporządzającego bilans nie podlega w ogóle przepisom ustawy o podatku VAT)¹⁹.

¹⁵ Nr 1/DR/2003 z 20 grudnia 2002 r. w sprawie prezentacji danych w sprawozdaniu finansowym za rok 2002 przez jednostki inne niż banki i zakłady ubezpieczeń.

¹⁶ Podobne zasady przyjęto w podatku dochodowym od osób fizycznych (ustawa z 26 lipca 1991 r., Dz.U. Nr 14, poz. 176 z 2000 r. z późn. zm.).

¹⁷ Art. 12 ust. 1b ustawy..., op. cit.

¹⁸ Par. 8 pkt. 1 rozporządzenia ministra finansów z 27 kwietnia 2004 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów Ustawy o podatku od towarów i usług (Dz.U. Nr 97, poz. 970 z 2004 r.).

¹⁹ Art. 6 ustawy o podatku od towarów i usług z 11 marca 2004 r. (Dz.U. Nr 54, poz. 535).

1.2. Wycena na dzień bilansowy

Wycena akcji na dzień bilansowy jest poprzedzona inwentaryzacją tych składników inwestycji, której dokonuje się w drodze otrzymania wyciągów z kont inwestycyjnych lub w drodze spisu z natury (w przypadku akcji mających materialną postać i przechowywanych przez jednostkę).

Metoda i sposób dokonywanej wyceny zależą od czasu trwania inwestycji w akcje.

Akcje, które zostały zaliczone do inwestycji długoterminowych, wycenia się nie rzadziej niż na dzień bilansowy według ceny nabycia pomniejszonej o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości lub według wartości godziwej. Wartość w cenie nabycia można przeszacować do wartości w cenie rynkowej, a różnicę z przeszacowania odnieść na kapitał z aktualizacji wyceny (w przypadku wzrostu wartości) lub w ciężar kosztów finansowych (w przypadku spadku ceny nie powiązanej z uprzednim jej wzrostem).

Za trwałą utratę wartości posiadanych akcji, zaliczanych do inwestycji długoterminowych, można uznać taką zmianę kursu giełdowego, iż przez dłuższy czas (około 3 do 6 miesięcy) jego wartość utrzymuje się na poziomie niższym od kursu będącego podstawą wyznaczenia ceny nabycia tych papierów wartościowych.

Obiektywne przesłanki trwałej utraty wartości wymienia Międzynarodowy Standard Rachunkowości nr 39, należą do nich m.in.:

- a) znaczące trudności finansowe emitenta (w przypadku spółki nie notowanej na giełdzie przesłankami takimi mogą być np.: znaczne obniżenie wyniku finansowego w ostatnich latach, niski poziom kapitału zakładowego itp.),
- b) wysokie prawdopodobieństwo upadłości lub innej reorganizacji finansowej emitenta,
- c) zanik aktywnego rynku na dany składnik aktywów finansowych ze względu na trudności finansowe (z wyjątkiem zaniku w wyniku wycofania papierów wartościowych z publicznego obrotu).

Na trwałą utratę wartości akcji wyrażonych w walutach obcych wpływa również długookresowe obniżenie się kursu tej waluty.

Odpisy aktualizujące z tytułu trwałej utraty wartości ustala się, korygując wartość początkową aktywów do możliwej do osiągnięcia ceny sprzedaży netto, a w przypadku jej braku do ustalonej w inny sposób wartości godziwej. Przy czym cena sprzedaży netto to cena możliwa do uzyskania pomniejszona o przewidywane koszty związane z tą sprzedażą (np. prowizje maklerskie). Odpisy te zwiększają wartość kosztów finansowych i powinny być dokonane nie później niż na koniec okresu sprawozdawczego.

Jeśli nastąpiła trwała utrata wartości inwestycji, w związku z wyceną której został utworzony kapitał z aktualizacji wyceny, to dokonany odpis w pierwszej kolejności koryguje wcześniej utworzony kapitał, a ewentualna nadwyżka zostaje odniesiona w ciężar kosztów finansowych.

Przykład 2. Wycena akcji zakwalifikowanych do inwestycji długoterminowych

Inwestor posiada 1000 sztuk akcji, które zakwalifikował do inwestycji długoterminowych (planowana sprzedaż ma nastąpić w 2005 r.).

Cena nabycia tych akcji wynosiła 100 PLN/szt. Inwestor przyjął metodę wyceny inwestycji długoterminowych według wartości przeszacowanej, a skutki wzrostu wartości tych inwestycji są odnoszone na kapitał z aktualizacji wyceny. Akcje te są notowane na rynku giełdowym, a ich kurs na 31 grudnia (będący dniem bilansowym w tej jednostce) kolejnych lat obrotowych przedstawiał się następująco:

- I. Kurs akcji 31 grudnia 2002 r. – 110 PLN/szt. Wartość akcji: 110 000,-
- II. Kurs akcji 31 grudnia 2003 r. – 95 PLN/szt. Wartość akcji: 95 000,-
- III. Kurs akcji 31 grudnia 2004 r. – 107 PLN/szt. Wartość akcji: 107 000,-

Podczas wyceny bilansowej nie należy zapominać o ustaleniu rezerwy lub aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego, wynikających z odmienności uznawania kosztów i przychodów za bilansowe i podatkowe, chyba że jednostka jest zwolniona z obowiązku ustalania tych pozycji. Różnice wynikające z wyceny składników majątkowych na dzień bilansowy nie są uznawane przez przepisy podatkowe za koszty lub przychody w dacie ich wyceny (zgodnie z zasadą memoriałową). Różnice takie stanowią koszty lub przychody podatkowe zgodnie z zasadą kasową, a więc w dacie faktycznej ich realizacji (sprzedaży, zapłaty, wpłaty itp.).

Wycena bilansowa inwestycji w księgach inwestora będzie prezentowała się następująco:

Schemat 2

Ewidencja wyceny bilansowej inwestycji długoterminowych

I. Wycena bilansowa na 31 grudnia 2002 r.

Akcje długoterminowe:

Dzień bilansowy	Wartość bilansowa	Wartość podatkowa	Różnica przejściowa dodatnia (+) ujemna (-)	Planowany rok rozliczenia różnicy	Stawka podatkowa w roku rozliczenia różnicy	Rezerwa na odroczony podatek dochodowy	Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego
31.12.2002	110 000,-	100 000,-	(+) 10 000,-	2005	19%	1 900,-	-

	Inwestycje długoterminowe	Korekta wartości inwestycji długoterminowych	Kapitał z aktualizacji wyceny	
Sp.	100 000,-	(1) 10 000,-	(2) 1 900,-	55 000,- (1)
	Rezerwa na odroczony podatek dochodowy			
				1 900,- (2)

Operacje gospodarcze:

1. Wycena bilansowa akcji zakwalifikowanych do inwestycji długoterminowych.
2. Utworzenie rezerwy na odroczony podatek dochodowy.

II. Wycena bilansowa na 31 grudnia 2003 r.

Akcje długoterminowe:

Dzień bilansowy	Wartość bilansowa	Wartość podatkowa	Różnica przejściowa dodatnia (+) ujemna (-)	Planowany rok rozliczenia różnicy	Stawka podatkowa w roku rozliczenia różnicy	Rezerwa na odroczony podatek dochodowy	Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego
31.12.2003	95 000,-	100 000,-	(-) 5 000,-	2005	19%	-	950,- ²⁰

Inwestycje długoterminowe		Korekta wartości inwestycji długoterminowych				Kapitał z aktualizacji wyceny	
Sp.	100 000,-	Sp.	10 000,-	15 000,-	(1) (1)	10 000,-	8 100,- Sp.
							1 900,- (2)
Koszty finansowe		Rezerwa na odroczony podatek dochodowy		Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego			
Sp.	5 000	(2)	1 900,-	1 900,-	Sp. (3)	950,-	
Podatek dochodowy							
		950,- (3)					

Operacje gospodarcze:

1. Wycena wartości inwestycji na dzień bilansowy.
2. Rozwiązanie uprzednio utworzonej rezerwy na odroczony podatek dochodowy (ustanie przyczyn jej utworzenia).
3. Utworzenie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

²⁰ Na koniec roku 2003 należy rozwiązać rezerwę, utworzoną w powiązaniu z kapitałem z aktualizacji wyceny na 31 grudnia 2002 r.

III. Wycena bilansowa na 31 grudnia 2004 r.

Akcje długoterminowe:

Dzień bilansowy	Wartość bilansowa	Wartość podatkowa	Różnica przejściowa dodatnia (+) ujemna (-)	Planowany rok rozliczenia różnicy	Stawka podatkowa w roku rozliczenia różnicy	Rezerwa na odroczony podatek dochodowy	Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego
31.12.2004	107 000,-	100 000,-	(+) 7 000,-	2005	19%	1 330,- ²¹	-

Investycje długoterminowe Sp. 100 000,-	Korekta wartości inwestycji długoterminowych (1) 12 000,-	Kapitał z aktualizacji wyceny Sp. 5 000,- (3) 1 330,-	7 000,- (1)

Przychody finansowe 5 000 (1)	Rezerwa na odroczony podatek dochodowy Sp. 950,- 950,- (2)	Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego (2) 950,-

Rezerwa na odroczony podatek dochodowy   1 330,- (3)

Operacje gospodarcze:

1. Wycena wartości inwestycji na dzień bilansowy.
2. Rozwiązanie uprzednio utworzonych aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego.
3. Utworzenie rezerwy na odroczony podatek dochodowy.

²¹ Na koniec roku 2004 należy rozwiązać aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego, utworzone na ostatni dzień poprzedniego roku obrotowego.

W przypadku gdy nabyte akcje, zaliczone do inwestycji długoterminowych, spełniają funkcję znaczącego oddziaływania na inne jednostki (powiązane kapitałowo z investorem), wycenia się je odmienną metodą. Udziały w jednostkach podporządkowanych, które zaliczane są do aktywów trwałych, można wyceniać zgodnie z metodą praw własności. Inwestycje takie podlegają corocznej wycenie, która nie jest oparta na ich wartości rynkowej. Istotą tego podejścia jest uwzględnienie prawa inwestora do kosztów i korzyści realizowanych przez jednostkę powiązaną kapitałowo. Wartość posiadanych akcji ulega corocznej wycenie w stosunku do zmiany wartości aktywów netto jednostki zależnej (odpowiednio: zwiększenie aktywów netto jednostki to zwiększenie wartości inwestycji i odwrotnie), w takim stosunku, w jakim inwestor posiada w nich prawa właścicielskie. Dotyczy to jednak jednostek, na których działalność inwestor ma znaczący wpływ (w praktyce powyżej 20% praw głosu). Podczas powyższej wyceny należy także uwzględnić wypłacane przez jednostkę podporządkowaną dywidendy oraz wartość firmy (także ujemną) ustaloną na dzień objęcia kontroli, współkontroli lub wywierania znaczącego wpływu na tą jednostkę.

Akcje, zaliczone do inwestycji krótkoterminowych, wycenia się nie rzadziej niż na dzień bilansowy według ceny (wartości) rynkowej albo według ceny nabycia lub ceny (wartości) rynkowej, zależnie od tego która z nich jest niższa, a krótkoterminowe inwestycje dla których nie istnieje aktywny rynek w inny sposób określonej wartości godziwej.

Wartość godziwą aktywów nie notowanych na aktywnym rynku (zaliczonych zarówno do długoterminowych, jak i krótkoterminowych) można oszacować, mając za podstawę ich wyceny ceny akcji spółek podobnych, notowanych na aktywnym rynku²². Podobieństwo może być ustalone na podstawie wskaźników np. cena/zysk, dywidenda/zysk itp. lub innych danych (rozmiar wyniku finansowego, branża itp.). Wartość godziwą można oszacować za pomocą odpowiedniego modelu wyceny, przez wyspecjalizowaną jednostkę itp.

Występują więc dwie możliwości wyboru przez podmiot sposobu wyceny akcji zaliczonych do inwestycji krótkoterminowych.

W pierwszej z wymienionych metod na dzień bilansowy dokonuje się korekty wartości inwestycji do ich realnej, rynkowej wartości.

Metoda wyceny według niższej ceny rynkowej lub ceny nabycia, nazywana także metodą L.C.M (*lower of cost or market value*), odnosi się do zasady ostrożnej wyceny. Inwestycja taka może być przeszacowana „w górę”, ale tylko w przypadku wcześniejszej jej obniżki i do wysokości nie przekraczającej ceny jej nabycia.

²² Par. 15 rozporządzenia ministra finansów w sprawie szczegółowych zasad uznawania..., op. cit.

Różnice z wyceny inwestycji krótkoterminowych odnoszone są na przychody i koszty finansowe.

Inwestycje krótkoterminowe mogą być także ewidencjonowane łącznie (różnice dotyczące ich wyceny również). W przypadku ewidencji akcji, zaliczonych do inwestycji krótkoterminowych, jednakowych lub uznanych za jednakowe ze względu na podobieństwo rodzaju i przeznaczenie, a których ceny nabycia są różne (np. wahania kursu giełdowego akcji tej samej spółki nabywanych w różnych terminach), można stosować różne metody wyceny ich stanu oraz rozchodu:

- a) według cen przeciętnych, czyli średniej ważonej cen akcji danej spółki,
- b) przyjmując, że rozchód papierów wartościowych wycenia się po cenach tych, które jednostka nabyła najwcześniej,
- c) przyjmując, że rozchód papierów wartościowych wycenia się po cenach tych, które jednostka nabyła najpóźniej,
- d) w drodze szczegółowej identyfikacji rzeczywistych cen, niezależnie od daty ich nabycia.

W przypadku akcji nominowanych w walutach obcych wycenia się je w dniu ujęcia w księgach rachunkowych po kursie średnim danej waluty ustalonym przez NBP, chyba że w innym wiążącym jednostkę dokumencie został wyznaczony inny kurs. Na dzień bilansowy aktywa te wycenia się po średnim kursie ustalonym przez Narodowy Bank Polski dla danej waluty na ten dzień²³.

W zakresie wyceny na dzień bilansowy powstaje pewna różnica pomiędzy przepisami ustawy o rachunkowości a rozporządzenia. Zgodnie z przepisami rozporządzenia aktywa finansowe (zarówno przeznaczone do obrotu, jak i dostępne do sprzedaży) wycenia się nie później niż na koniec okresu sprawozdawczego w wiarygodnie ustalonej wartości godziwej bez jej pomniejszania o koszty transakcji, jakie jednostka poniosłaby zbywając te aktywa, chyba że wysokość tych kosztów byłaby znacząca. Nie dotyczy to jednak m.in. takich składników aktywów finansowych, dla których nie istnieje cena rynkowa ustalona na aktywnym rynku regulowanym albo których wartość godziwa nie może być ustalona w inny wiarygodny sposób. Pozycje takie wycenia się w cenie nabycia (w przypadku akcji, natomiast w przypadku innych aktywów finansowych dopuszcza się inne metody wyceny) z uwzględnieniem utraty ich wartości.

Skutki okresowej wyceny (przeszacowania) akcji zakwalifikowanych do:

- a) przeznaczonych do obrotu, zalicza się do przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego, w którym nastąpiło przeszacowanie,

²³ Art. 30 ust. 1 pkt. 1 i ust. 2 pkt. 2 ustawy o rachunkowości..., op. cit.

- b) dostępnych do sprzedaży i wycenianych w wartości godziwej, wykazuje się w wybrany przez jednostkę sposób i zalicza odpowiednio do:
- przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego, w którym nastąpiło przeszacowanie,
 - kapitału z aktualizacji wyceny.

Rozporządzenie ustala więc wycenę inwestycji finansowych na poziomie wartości godziwej lub w przypadku jej braku – np. ceny nabycia, natomiast ustawa o rachunkowości pozwala także na wycenę inwestycji krótkoterminowych w niższej cenie rynkowej lub cenie nabycia (zgodnie z zasadą ostrożności) oraz inwestycji długoterminowych w cenie nabycia. Porównując zatem przepisy rozporządzenia i ustawy, można stwierdzić, iż przewidziany w ustawie sposób wyceny inwestycji długoterminowych w cenie nabycia pomniejszonej o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości jest dopuszczalny tylko dla inwestycji, dla których nie można ustalić wiarygodnej wartości godziwej. Nie znajduje się natomiast powiązania wyceny inwestycji krótkoterminowych w niższej cenie nabycia lub cenie rynkowej z przepisami rozporządzenia.

W przypadku inwestycji w akcje dodatkowym dochodem inwestora jest dywidenda przyznana do podziału uchwałą walnego zgromadzenia akcjonariuszy. Sposób ustalenia dywidendy reguluje art. 347 Kodeksu spółek handlowych²⁴, który określa, iż zysk spółki przeznaczony do podziału jest rozdzielany w stosunku do liczby akcji. Zgodnie z Komunikatem Ministerstwa Finansów nr 1/DR/2003 z 20 grudnia 2002 r. w sprawie prezentacji danych w sprawozdaniu finansowym za rok 2002 przez jednostki inne niż banki i zakłady ubezpieczeń, należności z tytułu przysługującej dywidendy wykazuje się w pozycji B.III.1.c bilansu – Krótkoterminowe aktywa finansowe – inne aktywa pieniężne, tym samym należne dywidendy nie podwyższają wartości akcji wykazywanych w bilansie. Wynikowo dywidendy te wpłyną na zwiększenie przychodów finansowych w dniu powzięcia uchwały o podziale zysku, chyba że w uchwale ustalono inny dzień prawa do dywidendy (przychodem jest kwota brutto dywidendy, od której płatnik pobiera w dniu wypłaty dywidendy zryczałtowany podatek dochodowy w wysokości 19%, stanowiący obowiązkowe obciążenie wyniku finansowego jednostki otrzymującej dywidendę). Jeśli natomiast przyznana dywidenda dotyczy okresów poprzedzających dzień nabycia akcji, pomniejsza ona cenę nabycia tego instrumentu, chyba że wartości przysługującej

²⁴ Ustawa kodeks spółek handlowych z 15 września 2000 r. (Dz.U. Nr 94, poz. 1037 z 2000).

dywidendy nie można wiarygodnie ustalić albo można przyjąć, iż stanowi ona zwrot części zapłaconej ceny nabycia tego instrumentu (wpływa wtedy na zwiększenie przychodów finansowych)²⁵.

2. Przekwalifikowanie inwestycji finansowych

Ciekawym i godnym zauważenia aspektem funkcjonowania akcji jest przekwalifikowanie inwestycji zaliczonych do aktywów trwałych do aktywów obrotowych (inwestycji krótkoterminowych) i odwrotnie. Przekwalifikowanie takie nastąpi w przypadku, kiedy jednostka zmieni pierwotne przeznaczenie danej inwestycji, a więc podejmie decyzję o zaliczeniu jej do portfela inwestycji długoterminowych bądź o szybszym upłynnieniu (zaliczenie do inwestycji krótkoterminowych). Powstaje zatem pytanie, czy w momencie, kiedy na dzień bilansowy okres realizacji inwestycji długoterminowej nie przekroczy 1 roku, mamy obowiązek przekwalifikować ją do inwestycji krótkoterminowej, czy też obowiązek taki wystąpi tylko w przypadku zmiany pierwotnego przeznaczenia takiej inwestycji, problem ten jest przedmiotem zainteresowania wielu autorów i wydaje się że taki obowiązek jednak istnieje²⁶.

Ustawa o rachunkowości w art. 35 ust. 6 wymienia sposoby przekwalifikowania inwestycji oraz rozliczenia związanych z tym zmian w wycenie.

Zgodnie z tym przepisem inwestycje długoterminowe na dzień ich przekwalifikowania do inwestycji krótkoterminowych wycenia się:

- a) w niższej wartości księgowej albo cenie nabycia, jeśli inwestycje krótkoterminowe wycenia się w niższej wartości rynkowej albo cenie nabycia,
- b) w wartości księgowej, jeśli inwestycje krótkoterminowe wycenia się w wartości rynkowej.

Jeśli przekwalifikowana inwestycja długoterminowa została uprzednio przeszacowana, a skutki tego przeszacowania zostały ujęte w kapitale (funduszu) z aktualizacji wyceny, to nierozliczoną na dzień przekwalifikowania nadwyżkę z tytułu przeszacowania inwestycji długoterminowej zalicza się do kosztów lub przychodów finansowych.

Inwestycje krótkoterminowe wycenia się na dzień ich przeszacowania, w taki sam sposób, jak wymienione powyżej inwestycje długoterminowe, z tym, że jeśli inwestycja krótkoterminowa była wyceniona w wartości rynkowej, to mimo jej przekwalifikowania, wycena pozostaje bez zmiany.

²⁵ Par. 26 ust. 1 i 2 rozporządzenia ministra finansów w sprawie szczegółowych zasad uznawania..., op. cit.

²⁶ Szerzej: E. Walińska, M. Michalak: Inwestycje, część II – klasyfikacja i prezentacja. „Monitor Rachunkowości i Finansów” 2003, nr 5; S. Koc, T. Waślicki: Inwestycje długo- i krótkoterminowe – problemy z klasyfikacją, ewidencją i wyceną. „Monitor Rachunkowości i Finansów” 2001, nr 7-8.

3. Zbycie inwestycji w akcje

Jedną z form uzyskania korzyści z tytułu posiadania inwestycji jest ich zbycie (sprzedaż, zamiana), które odzwierciedlone jest na kontach przychodów finansowych (wartość przychodów uzyskanych z tytułu zbycia) i kosztów finansowych (wartość zbywanej inwestycji w akcje w wysokości wynikającej z ksiąg rachunkowych) jednostki.

W przypadku zbycia inwestycji w akcje przeszacowanej uprzednio w powiązaniu z kapitałem z aktualizacji wyceny nadwyżkę z tytułu przeszacowania ustala się i rozlicza z kapitałem z aktualizacji wyceny (a nie kosztami finansowymi).

Na dzień wyłączenia z ksiąg rachunkowych składnika aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej lub cenie nabycia wynik z operacji ustala się jako różnicę między kwotą osiągniętych wpływów a wartością wydanych aktywów, skorygowaną o odniesione do tego dnia na kapitał z aktualizacji wyceny odpisy aktualizujące ich wartość. Wynik ten zalicza się odpowiednio do przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego²⁷.

Zgodnie z przepisami rozporządzenia²⁸ wyniki ze sprzedaży oraz inne zyski i straty, w tym także odniesione na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny, ustalone na dzień wyłączenia z ksiąg rachunkowych aktywów finansowych zaliczonych do kategorii dostępnych do sprzedaży oraz przeznaczonych do obrotu, wykazuje się w rachunku zysków i strat odpowiednio jako zysk lub stratę ze zbycia inwestycji. Jednostka nie może więc tym samym ujmować w rachunku zysków i strat odrębnie przychodów finansowych uzyskanych z tytułu zbycia inwestycji w akcje oraz kosztów finansowych w wysokości wynikającej z wartości księgowej zbytej inwestycji, powiększonej o ewentualne koszty związane z realizacją takiej transakcji. Przychody i koszty finansowe wynikające ze zbycia inwestycji w akcje podlegają wzajemnej kompensacie i są wykazywane w rachunku zysków i strat wyłącznie jako wynik na tej transakcji (zysk lub strata).

²⁷ Par. 19 ust. 1 rozporządzenia ministra finansów w sprawie szczegółowych zasad uznawania..., op. cit.

²⁸ Par. 38 ust. 1 rozporządzenia ministra finansów w sprawie szczegółowych zasad uznawania..., op. cit.

4. Dodatkowe informacje i objaśnienia

Jednostka, sporządzając sprawozdanie finansowe, ma obowiązek przedstawienia w dodatkowych informacjach i objaśnieniach dla wszystkich grup posiadanych akcji innych jednostek, w podziale co najmniej według akcji przeznaczonych do obrotu, dostępnych do sprzedaży itd., następujących informacji:

- podstawową charakterystykę, liczbę i wartość tych instrumentów finansowych, w tym opis istotnych warunków i terminów, które mogą wpływać na wielkość, rozkład w czasie oraz pewność przyszłych przepływów pieniężnych,
- zasady wyceny bilansowej inwestycji,
- opis metod i istotnych założeń przyjętych do ustalania wartości godziwej aktywów finansowych wycenianych w takiej wartości,
- opis sposobu ujmowania skutków przeszacowania aktywów zaliczonych do kategorii dostępnych do sprzedaży, to jest czy jednostka odnosi je do przychodów lub kosztów finansowych, czy też do kapitału (funduszu) z aktualizacji wyceny, jak również kwoty odniesione na ten kapitał lub z niego opisane w okresie sprawozdawczym,
- opis przyjętych zasad wprowadzania nabytych instrumentów finansowych do ksiąg rachunkowych (data zawarcia lub rozliczenia transakcji),
- określenie ryzyka kredytowego,
- wyniki na sprzedaży inwestycji.

Dokonując inwestycji wolnych środków pieniężnych w akcje, jednostka może uzyskać wiele korzyści, do których można zaliczyć m.in. wzrost wartości rynkowej tych papierów, prawo do udziału w rocznym zysku netto, prawo do decydowania lub współdecydowania o działalności zależnego podmiotu.

Jednakże po analizie przedstawionych przepisów prawnych i przyjętych rozwiązań w zakresie ewidencji księgowej inwestycji finansowych jednostki, można stwierdzić, iż dodatkową korzyścią jednostki, wynikającą z dokonanej inwestycji w papiery wartościowe, jest możliwość sterowania w pewnym zakresie wynikiem finansowym jednostki, stosując odpowiednią politykę rachunkowości. Przyjęty decyzją jednostki model wyceny inwestycji w akcje będzie bezpośrednio wpływał na wyniki finansowe wykazywane przez jednostkę gospodarczą. Przyczyną tego jest to, iż od podjęcia przez jednostkę decyzji co do zakwalifikowania inwestycji w akcje do inwestycji długoterminowych lub krótkoterminowych będą uzależnione prezentowane wyniki finansowe. Przyjęty sposób wyceny inwestycji w akcje, może bowiem wpływać na kształtowanie się

wyniku finansowego bieżącego okresu lub kapitału własnego jednostki gospodarczej. Kolejną sferą, w ramach której jednostka może dokonywać stosownych wyborów są różne sposoby wyceny w ramach akcji zaliczonych do inwestycji krótkoterminowych (cena rynkowa lub niższa cena nabycia lub cena rynkowa) oraz w ramach akcji zaliczonych do inwestycji długoterminowych (cena nabycia lub wartość godziwa).

Umiejętne stosowanie przepisów prawa bilansowego i podatkowego, a także znajomość zasad funkcjonowania rynku giełdowego umożliwi kierownictwu jednostki sprawne zarządzanie, poprawę kondycji finansowej firmy i jej sytuacji majątkowej.

CLASSIFICATION AND VALUATION OF THE SHARES AS INVESTMENTS IN THE FINANCIAL ACCOUNTING

Summary

Companies having ready money are able to allocate these resources in various investments. Investors who decided to put their money into shares expect a higher yield than through investing in bank deposits or government bonds, etc. Investment in shares ensures higher liquidity but unfortunately the level of risk is also higher.

Shares as investments in the investor's financial ledger are presented as an element of the financial assets and can be split into long and short-term investments. The valuation method of shares is different and depends on the day of valuation. Shares are evaluated for the first time on the day of their disclosure in the ledger and for the second time on the day of the balance sheet closing. The valuation rules, different in both mentioned moments, are presented in the general accounting law and specific rules of valuation of a financial instrument. Companies are allowed to present the shares at the purchase price with or without purchase fees and commissions. The shares, depending on the period of investing can be presented, on the balance sheet closing day, by fair value or prudent value.

The accounting, tax and financial market rules, if properly used, can support the investor's management to improve performance and increase financial results of investments.